

Formulace cílů výzkumu na r. 2016

Národní knihovna České republiky bude v r. 2016 realizovat Koncepti svého rozvoje jako výzkumné organizace na léta 2016 – 2020; současně budou některé úkoly pokračovat ještě z Koncepte na předchozí období. V r. 2016 budou plněny zejména tyto cíle:

Oblast 1. Výzkum knižní kultury středověkých Čech – garant Kamil Boldan

Cíl 1: Průzkum proveniencí středověkých rukopisů a inkunábulí uložených v kmenovém fondu NK. Vzhledem k tomu, že historický fond NK bude kvůli rekonstrukci Klementina od druhé poloviny roku 2016 dostupný jen velmi omezeně, bude se průzkum soustředit na kolejni knihovny pražské univerzity, rukopisy z tzv. pražské lobkovické knihovny a na knižní vazby inkunábulí.

Výsledky:

J_{neimp} – článek v odborném neimpaktovaném periodiku o středověkých rukopisech z knihovny hrabat von Manderscheid, dochovaných v pražské lobkovické knihovně, která je součástí fondu NK (autor Milada Svobodová, rok uplatnění 2016)

Cíl 2: Základní výzkum knižní kultury středověkých Čech. Členové realizačního týmu budou provádět výzkum knihoven pražské univerzity a osobních knihoven univerzitních mistrů, šlechtických, církevních a měšťanských knihoven. Dalším badatelským okruhem budou středověké rukopisy v knihovnách sběratelů 18. až 20. století. Vedle toho bude prováděn průzkum středověkých bohemikálních rukopisů a inkunábulí, uložených v rakouských a německých knihovnách. Publikačními výsledky budou odborné články.

Výsledky:

J_{neimp} – článek v odborném neimpaktovaném periodiku o bibli utrakvistického kněze Jana Gaudencia s edicí jeho latinských letopisných záznamů (autor Kamil Boldan, rok uplatnění 2016)

J_{neimp} – článek v odborném neimpaktovaném periodiku, který se zaměří na husitika pocházející z knihovny průmyslníka Otokara Kruliše-Randy (autor Jindřich Marek, rok uplatnění 2016)

J_{rec} – článek v odborném recenzovaném periodiku, který prozkoumá knihovny českobratrských literátů do konce středověku (autor Ota Halama, rok uplatnění 2017)

Cíl 3: Mezinárodní spolupráce při výzkumu kulturního dědictví

Člen řešitelského týmu J. Marek se zúčastní zasedání konsorcia Text Encoding Initiative (TEI), jež se v roce 2016 uskuteční ve Vídni. Bude spolupracovat na definování standardu pro zápis provenienčních znaků u rukopisů a inkunábulí. V rámci spolupráce na databázi Einbanddatenbank bude probíhat zpracování slepotiskového knihařského nářadí českých pozdně středověkých dílen. Člen řešitelského týmu K. Boldan se zúčastní konference pracovní skupiny pro dějiny knižních vazeb, která se uskuteční v německém Coburgu.

Výsledky za předcházející období

B – odborná kniha Typografické úřední jednolisty jagellonského věku (autor Kamil Boldan, rok uplatnění 2016)

B – odborná kniha Václav Koranda ml. a proměny komunikace v jagellonském věku (autor Jindřich Marek, rok uplatnění 2016)

C – kapitola v kolektivní monografii věnovaná nejstarším tiskům Husových děl (autor Kamil Boldan, rok uplatnění 2016)

C – kapitola v kolektivní monografii, která na příkladu vydání policejního řádu zemského představí možnosti datování inkunábulí pomocí filigránů (autor Kamil Boldan, rok uplatnění 2016)

C – kapitola v kolektivní monografii věnovaná využití typografického média v odpustkových kampaních (autor Kamil Boldan, rok uplatnění 2016)

C – kapitola v kolektivní monografii věnovaná postojům Václava Korandy ml. ke kompaktátům (autor Jindřich Marek, rok uplatnění 2016)

J_{neimp} – článek v odborném neimpaktovaném zahraničním periodiku (rozběr textu významného protiutrakvistického polemika Maříka Rvačky, autor Jindřich Marek, rok uplatnění 2016)

J_{rec} – článek v odborném recenzovaném periodiku, který prozkoumá polemiku hlavního představitele utrakvistů Václava Korandy ml. se zástupci katolické církve (autor Jindřich Marek, rok uplatnění 2016)

J_{rec} – článek v odborném recenzovaném periodiku věnovaný traktátku De bellis a pojetí tělesného boje v postilách Jakoubka ze Stříbra (autor Jindřich Marek, rok uplatnění 2016)

Oblast 2 – Hudební věda – garant Zuzana Petrášková

Realizování evidence, zpracování a prezentace hudebně historických sbírek z období let 1700 – 1900 uložených na území České republiky – garant Zuzana Petrášková

Cíl 1: Průzkum hudebně historických sbírek dosud neevidovaných v Souborném hudebním

katalogu ani v databázi RISM (západní Čechy a severní Čechy)

Cíl 2: Zahájení tvorby databáze filigránů a příprava certifikované metodiky evidence filigránů

Cíl 3: Převod papírové dokumentace sbírek již evidovaných v Souborném hudebním katalogu do mezinárodní databáze RISM včetně hloubkové revize a příprava tematických katalogů takto zpracovaných sbírek (z fondu NK ČR sbírka Dr. Ludvíka Hornova, sbírka Barnabase Weise, sbírka kostela v Kolči, sbírka Archivu Konzervatoře v Praze, sbírka hudebnin rodiny Clam-Gallas z Českého muzea hudby).

Výsledky:

J_{rec} – článek v odborném recenzovaném periodiku o zpracování filigránů z rukopisných a tištěných hudebnin a využití jejich databáze pro výzkum (2016)

J_{rec} – článek v odborném recenzovaném periodiku o sbírce rukopisných hudebnin v NK ČR (2016)

B – Katalog hudební sbírky Clam-Gallas uložené v Národním muzeu – Českém muzeu hudby, jejíž zpracování probíhá, katalog plánován na roky 2016- 2017.

Oblast 3 – Zdokonalení virtuálního badatelského prostředí Manuscriptoria – garant Zdeněk Uhlíř

Cíl 1: Pokračování ve spolupráci s chorvatskými partnery na on-line zpřístupnění děl staročeského a starochorvatského písemnictví, které vykazují genetické vztahy (korelace plných textů s obrazovými kopiemi)

Cíl 2: Zařazení dalších plných textů do Manuscriptoria (bude pokračovat v dalších letech)

Cíl 3: Vývoj registru digitalizace pro historické dokumenty – cílem je vytvořit nástroj pro digitalizované dokumenty z oblasti historických fondů, pro něž není možné použít Registr digitalizace - je prakticky nemožné jednoduše zjistit, zda k danému exempláři existuje digitální kopie a není možné zcela zabránit duplicitní digitalizaci exemplářů. Uvažovaný systém tuto situaci vyřeší přidělováním jednoznačného persistentního identifikátoru každé digitální kopii vzácných exemplářů. Bude spravovat seznam již digitalizovaných exemplářů a bude udržovat vazbu mezi identifikací exempláře (informace o jeho lokaci) a jeho digitální kopii. Rovněž bude spravovat a zpřístupňovat informace o již digitalizovaných dokumentech, jejich umístění v jednotlivých digitálních knihovnách, případně možnostech zobrazování či dalšího používání digitálních dat.

Výsledek:

Z_{polop} – Registr digitalizace pro historické dokumenty

Cíl 4: Tvorba nástroje pro korelování plnotextových a kartografických dat (bude pokračovat v dalších letech)

Cíl 5: Vývoj URI resolveru pro historické dokumenty – je nadstavbou registru digitalizace pro historické dokumenty: umožní komukoliv získání jednoznačného URI pro libovolný digitalizovaný exemplář historického díla (na základě signatury a místa uložení exempláře) a přesměruje zájemce na existující digitální kopii

Výsledek:

Z_{polop} – URI resolver pro historické dokumenty

Oblast 4 – Webové archivy pro vědecký výzkum – garant Jaroslav Kvasnica

Cíl 1: Stanovení typologie a výběru specifických metadat pro náš webový archiv, které by nadále mohly být extrahovány a zpřístupněny uživatelům.

Cíl 2: Analýza WAT (Web Archive Transformation) specifikace včetně nástrojů a využití, jako možného metadatového formátu pro uložení a práci s extrahovanými metadaty.

Výsledky:

J_{rec} - odborný článek specifických metadat nacházejících se ve webových archivech (2016)

Oblast 5 – Dlouhodobá ochrana digitálních dokumentů – garant Zuzana Kvašová

Cíl 1: Analýza standardů pro dlouhodobé uchování zvukových dokumentů - definice národního metadatového profilu a podporovaných formátů na národní úrovni

Cíl 2: Analýza potřeb LTP úložiště z hlediska rozšíření vnitřního metadatového profilu pro AIP balíčky. Analýza bude podkladem pro vývoj vnitřního metadatového formátu LTP.

Cíl 3: Analýza právních, organizačních a technických možností zapojení online periodik do systému ČIDLO, vč. návrhu výběru, jaké jsou vhodné, definování nutných náležitostí modulu pro tento typ dokumentů.

Výsledky:

J_{rec} - odborný článek popisující možnosti dlouhodobého uchování zvukových dokumentů z hlediska formátů a nezbytných metadat (2016)

Oblast 6 – Vývoj a ověřování metodik ochrany, konzervace a restaurování knihovních fondů (historických i novodobých) – vytvoření mezioborového metodologického centra restaurování a konzervace knihovních fondů – garant Petra Vávrová

Cíl 1: Budování a zpřesňování znalostní databáze a elektronických formulářů

Pokračování průzkumu fondů – srovnávání a korelace výsledků průzkumu fondů s výsledky jiných typů průzkumů na stejném fondu, zpřesňování zadávaných dat a údajů, jejich kategorizace. Plnění znalostní báze a statistické vyhodnocování výsledků, formulace strategických priorit na základě zjištěných výsledků. Pokračování v ověřování využití **N_{met}** certifikované metodiky průzkumu fondů s využitím vylepšené databáze a **Z_{polop}** využití znalostní databáze v péči o knihovní fondy NK ČR *Collection survey* (2013) v praxi. Předložení finální verze metodiky k certifikaci **N_{met}** – Příprava novodobých knihovních fondů na hromadné odkyselování a kontrola kvality po odkyselování – kritéria výběru a proces zpracování (2016)

Cíl 2: Monitoring kvality ovzduší v depozitářích NK ČR

Měření plynných polutantů v depozitářích – pokračování v různých (nových o starých) typech depozitářů, výsledky by měly sloužit k plánování nápravných opatření (využití filtrů apod.) Měření odolnosti papíru a vazebních materiálů vůči světelnému záření – zaměření na přenosné skenery v badatelkách a pokračování ve sledování dlouhodobého účinku světla na materiály knihovních fondů, zejména tzv. post-radiační efekty. Pokračování souběžného měření koncentrace oxidů síry a dusíku po nastěhování historických fondů do barokního sálu, odolnosti papíru a vazebních materiálů vůči světelnému záření a sledování vlivu světelných podmínek na vlastnosti materiálů knihovních fondů.

Cíl 3: Vývoj nových metodik ochrany, konzervace a restaurování knihovních fondů (historických i novodobých)

Další zkvalitňování návrhu konzervačního pracoviště se zaměřením na novodobé dokumenty, přípravu fondů na odkyselování, konzervaci a opravy a návrh dalších konzervačních postupů novodobých knižních dokumentů s návazností na hromadnou digitalizaci. Průzkum barevné vrstvy iluminovaných rukopisů – pokračování Metodiky konzervace a restaurování poškozených knihovních fondů. Předložení finální verze metodiky **N_{met}** - Metodika dokumentace fyzického stavu a různých typů poškození historických fondů, zpracování a evidence konzervátorských a restaurátorských průzkumů s využitím systému ResIS (2016) – příprava certifikované metodiky dokumentace fyzického stavu a různých typů poškození historických fondů, zpracování a evidence konzervátorských a restaurátorských průzkumů, ... s využitím systému ResIS.

Výsledky:

N_{met} - Metodika restaurování starých tisků před digitalizací - předložení finální verze metodiky k certifikaci – metodika oprav historických tisků jako příprava na jejich digitalizaci, popř. ošetřování historických tisků po digitalizaci (2016)

N_{met} – Příprava novodobých knihovních fondů na hromadné odkyselování a kontrola kvality odkyselování – kritéria výběru a proces zpracování (2016)

Metodika by se měla uplatnit zejména u knihoven s konzervační povinností stanovenou zákonem. Jedná se o knihovny, které mají právo povinného výtisku využívaného pro budování konzervační knižní sbírky. Každá knihovna s právem povinného výtisku je vázána zákonnou povinností svou konzervační sbírku uchovávat trvale. Využití technologie odkyselování by mělo prodloužit životnost papíru a tedy knihovních a archivních dokumentů. Výběru technologie odkyselování by vždy měl předcházet průzkum fyzického stavu (především zjištění hodnoty pH papíru), dále pak příprava exemplářů na odkyselování, což metodicky popisuje předložená metodika. Nedílnou součástí kvalitní péče o fondy je také kontrola kvality po odkyselování, kterou také popisuje metodika. Metodiku tedy využijí všechny instituce, které se rozhodnou oddálit rozpad papíru kyselou hydrolyzou a zvolí jako ochranu odkyselení papíru, tedy především knihovny, archivy, muzea, apod.

N_{met} - Metodika restaurování starých tisků před digitalizací (2016)

Metodika by se měla uplatnit zejména u knihoven s konzervační povinností stanovenou zákonem. Jedná se o knihovny, které mají právo povinného výtisku využívaného pro budování konzervační knižní sbírky. Každá knihovna s právem povinného výtisku je vázána zákonnou povinností svou konzervační sbírku uchovávat trvale. Předložená metodika podrobně představuje způsob ambulantních zásahů, restaurování starých tisků před digitalizací s ohledem na jejich ochranu a zlepšení fyzického stavu. Metodika slouží jako návod na opravy poškozených knihovních fondů dalším kulturním institucím, které vlastní tento druh kulturního dědictví, aby bylo zachováno pro budoucí generace v co možná nejlepším fyzickém stavu, měla by být tedy využívána knihovnami, archivy, muzei, galeriemi apod.

N_{met} - Metodika dokumentace fyzického stavu a různých typů poškození historických fondů, zpracování a evidence konzervátorských a restaurátorských průzkumů s využitím systému ResIS (2016)

Metodika by se měla uplatnit zejména u knihoven s konzervační povinností stanovenou zákonem. Jedná se o knihovny, které mají právo povinného výtisku využívaného pro budování konzervační knižní sbírky. Každá knihovna s právem povinného výtisku je vázána zákonnou povinností svou konzervační sbírku uchovávat trvale. Dokumentace fyzického stavu a poškození, evidence průzkumů a zásahů slouží ke zkvalitnění péče o fondy a snadnějšímu rozhodování při ochraně fondů. Metodika umožní knihovnám a institucím uchovávajícím knihovní fondy získat přehled o fyzickém stavu fondů a využít toto pak pro plánování konzervačních a restaurátorských zásahů. Metodika by měla být využívána knihovnami, archivy, muzei, galeriemi apod.

Pozn. : *v případě publikací je třeba považovat časové údaje vždy za předpokládané roky uplatnění, řešitelé nemohou ovlivnit rychlost recenzních řízení a/nebo rychlost výroby/vydání příslušných publikací*